

Tabulka přípravy učební jednotky s cíli v oblasti průřezových témat a čtenářství

<p>Učební jednotka</p> <p>Příprava na vyučování přírodopisu s cíli v oblastech informatika, EV, OSV a čtenářství</p>	
<p>Název učební jednotky (téma)</p>	<p>Rybí pásma – problémy a konflikty</p>
<p>Stručná anotace učební jednotky</p> <p>Stručný popis učební jednotky (nejvýše čtyřmi souvětími), aby se zájemce dozvěděl, zda číst dál:</p> <ul style="list-style-type: none"> Jde zde o: stručné nosné myšlenky, pojmy ... Žáci pracují: samostatně, ve skupinách ... V učební jednotce budou vytvořeny produkty: esej, model, doporučení pro vrstevníky, výzva pro politiku ... V hodnocení se přihlíží hlavně k porovnání názorů, podložení argumenty, pochopení rozporu, zohlednění různých účastníků problému ... 	<p>Tato výuková jednotka navazuje na výukovou jednotku Rybí pásma – zákonitosti. Využívá modelu E – U – R.</p> <p>Výuková jednotka se zabývá problémy a konflikty, které mohou vzniknout v důsledku lidských zásahů do vodních toků. Vede i k zaujetí a zdůvodnění osobního stanoviska a ke hledání cest, jak přispět k řešení vybraného konfliktu.</p> <p>Ve fázi evokace si žáci připomenou závěry, ke kterým dospěli v předchozí výukové jednotce (Rybí pásma – zákonitosti) a zamyslí se nad tím, zda může nějaká lidská činnost ovlivnit, případně narušit přirozený vývoj vodního toku a jaký to může případně mít ekonomický, ekologický či sociální dopad.</p> <p>Ve fázi uvědomění si pracují žáci v týmech s texty a seznamují se s jedním ze 4 vybraných problémů – stavba přehrad, regulace a narovnávání vodních toků, kyselé deště a znečišťování vody různými lidskými aktivitami. Přemýšlejí, zda se jedná pouze o problém nebo také o konflikt, střet zájmů – hledají alespoň 2 zájmové skupiny, které mají k danému problému rozdílný přístup.</p> <p>V reflexní fázi žáci zaujímají své osobní stanovisko k vybranému konfliktu a přemýšlejí nad možnostmi přispět k jeho řešení. Snaží se najít i konkrétní příklady ze svého okolí a přemýšlí nad tím, zda by šly vlivy těchto lidských zásahů nějak dokázat.</p> <p>Vyvrcholením celého souboru může být praktický terénní výzkum, pomocí něhož je možno dokumentovat vliv lidských aktivit na změny kvality vodního prostředí – např. porovnání stavu řeky nad přehradní hrází a pod ní nebo porovnání relativně čistého potoka s potokem znečištěným (např. nekvalitní nebo chybějící čističkou odpadních vod), ...</p>
<p>Časový rozsah učební jednotky</p>	<p>2 vyučovací jednotky (2 x 45 minut) nebo dvouhodinový blok.</p>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Věk žáků (ročník)	7.ročník						
Zařazená průřezová témata (včetně čtenářství)	OSV	MKV	MV	VMEGS	VDO	EV	Čtenářství
	Ano					Ano	Ano
Vyučovací obor(y)	Přírodopis						
Dlouhodobé cíle (Klíčové kompetence, části profilu absolventa, části výchovné a vzdělávací strategie školy)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Žák vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá. ➤ Žák rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá. ➤ Žák kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí ➤ Žák formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu ➤ Žák naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje ➤ Žák účinně spolupracuje ve skupině a přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají ➤ Žák chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí a rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví 						
Cíle jednotlivých průřezových témat a čtenářství, které chci v dané učební jednotce naplnit	<p>EV</p> <p>Problémy a konflikty:</p> <ol style="list-style-type: none"> Žák popíše příčiny a možné důsledky vybraného problému z hlediska environmentálního, ekonomického a sociálního. Žák vysvětlí, kdy se z environmentálního problému stává 						

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>(DOV)</p> <p>(V případě, že jsou tyto cíle integrovány do vyučovacího oboru, zmíní se zde očekávané výstupy oboru)</p>	<p>environmentální konflikt (např. stavba přehrad – vodohospodáři a betonáři x ochránci přírody, obyvatelé postižených oblastí; kyselé deště – průmyslníci x ochránci přírody, rybáři, ...)</p> <p>III. Žák formuluje a odůvodní vlastní stanovisko na řešení daného problému/konfliktu.</p> <p>IV. Žák zhodnotí, zda je v případě daného problému/konfliktu třeba něco dělat, zda se má do jeho řešení zapojit a jak.</p> <p>V. Žák navrhne příklady a realisticky naplánuje, jak by mohl svým chováním přispět k řešení daného problému/konfliktu; odhadne, jaké bude mít jeho chování důsledky.</p> <p>OSV</p> <p>I. Žák zvažuje své priority, na základě kterých se rozhoduje.</p> <p>II. Žák identifikuje, které reálné problémy si zasluhují jeho angažovanost a tyto problémy řeší.</p> <p>Čtenářství</p> <p>I. Žák si text prohlédne dřív, než se do něj pustí, všímá si jeho struktury a hledá ta místa, která s největší pravděpodobností naplní účel, s nímž se do četby pouští.</p> <p>II. Žák vychází z dosavadních vědomostí a zkušeností, porovnává s nimi čtený text, propojuje text s tím, co už věděl dříve.</p> <p>III. Žák využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu (výstup ČJ).</p> <p>Př</p> <p>I. Žák zhodnotí kladný i záporný vliv člověka na životní prostředí a uvede příklady narušení rovnováhy v ekosystému ve svém okolí.</p>
<p>Cíle učební jednotky</p> <p>(Cíle by měly být formulovány tak, aby umožňovaly ověření jejich dosažení a měly by směřovat k výše uvedeným cílům)</p>	<p>EV</p> <p>I. Žák uvede alespoň 2 příklady lidských činností, které mohou negativně ovlivňovat přirozený vývoj hodnot jednotlivých parametrů vodního toku a způsobovat tak problém, případně konflikt – u vybraného problému popíše jeho konfliktní rozměr uvedením rozdílných postojů k problému u jednotlivých dotčených skupin.</p> <p>II. K alespoň jednomu vybranému konfliktu zformuluje a odůvodní žák své osobní stanovisko a uvede, zda a případně jak je třeba se v daném konfliktu angažovat na jeho řešení a jaké možnosti ovlivnit řešení konfliktu má on sám osobně.</p> <p>OSV</p> <p>I. Žák (stejně jako EVII.)</p>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

	<p>Čtenářství</p> <p>I. Žák vyhledá v předložených textech klíčové informace, které následně využije při řešení zadaných úloh.</p> <p>Př</p> <p>I. Žák (stejně výstupy jako EV)</p>
<p>Hodnocení</p>	<p>Žák u vybraného lidského zásahu do vodního toku písemně popíše jeho konfliktní charakter (uvede protichůdné postoje minimálně 2 dotčených zájmových skupin), zformuluje své osobní stanovisko a kroky, které může on sám učinit, aby byl konflikt vyřešen, zaměří se též na identifikaci problémů ve svém okolí.</p>
<p>Popis učební jednotky, obsahující použité metody a reflexi směřující ke všem zformulovaným cílům</p> <p>(Podle popisu by si měl být člověk, který hodinu neviděl, schopen představit, jak učební jednotka proběhla)</p>	<p>1. Evokační fáze</p> <p>a) Učitel uvede, že výuková jednotka navazuje na jednotku předchozí (Rybí pásma – zákonitosti) a spolu s žáky shrne nejpodstatnější závěry z ní:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v průběhu přirozeného vodního toku se mění fyzikální, chemické a biologické podmínky a to vede ke vzniku specifických společenstev, která jsou na tyto podmínky vázána. - další příklady měnících se podmínek v přirozeném prostředí: <ul style="list-style-type: none"> - nadmořská výška - zeměpisná šířka - podloží - sklon vůči různým zeměpisným stranám - ... <p>b) Učitel následně položí žákům evokační otázku: „<i>Mohou být tyto přirozené podmínky a vztahy nějakým způsobem ovlivněny, případně dokonce narušeny lidskou činností?</i>“ Žáci nejprve zapisují své nápady a názory samostatně na papír, následně je prezentují veřejně, učitel je zapisuje na tabuli či flipchart.</p> <p>2. Fáze uvědomění si významu 1</p> <p>a) Učitel vysvětlí žákům, že v další části lekce se budou zabývat 4 vybranými problémy, které souvisí s lidskými aktivitami a mohou negativně ovlivňovat kvalitu vodního toku.</p> <p>b) Každý žák obdrží text týkající se jednoho z problémů (rozdělení může probíhat náhodně, případně cíleně dle potřeb učitele):</p> <ul style="list-style-type: none"> - regulace vodních toků - přehrady (konkrétní příklad regulačního zásahu) - znečištění vod - kyselá deště (konkrétní příklad znečištění) <p>Texty jsou označeny jako Příloha_1_a, b, c nebo d.</p>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

S textem bude pracovat každý nejprve samostatně, posléze ve skupině, kterou budou tvořit žáci se stejným textem – vzniknou tedy 4 skupiny. V případě velkého počtu žáků je možno následně rozdělit třídu do 8 skupin, vždy dvě skupiny budou pak pracovat se stejným textem – před rozdělením textů je s tím třeba počítat a označit texty tak, aby bylo jasné, do jaké skupiny kdo patří.

Nejprve tedy pracují žáci samostatně a zaměřují se na:

- vyhledání důkazů, že jsou uvedené lidské zásahy příčinou vzniku problému, protože při nich dochází k narušení přírodních zákonitostí
- vyhledání informací, které mohou sloužit jako důkaz konfliktního charakteru daného problému - hledají tedy rozporuplné důsledky vzniku či existence daného problému a snaží se pojmenovat skupiny, které mohou mít na daný problém odlišný názor.

Žáci vycházejí z předloženého textu a informace v něm obsažené doplňují svými zkušenostmi a nápady.

Pro pochopení práce může učitel žákům ukázat způsob uvažování, vyhledávání a argumentace na jiném typu problému:

Modelový příklad:

Problém: Plánovaná stavba nových sjezdovek a vleků v CHKO.

Konfliktní skupiny:

- majitel stávajících vleků → zájem o rozvoj svého podnikání
- zastupitelé přilehlých obcí → rozvoj tvrdé turistiky a rekreace
- místní podnikatelé → šance na rozvoj
- místní občané → zvýšení nabídky pracovních míst
- občanské sdružení „Ochrana hor“ → narušení klidu a přírodních hodnot
- správa CHKO → ohrožení chráněného území, ...

c) Po uplynutí času na samostatnou práci (tu zvolit podle čtenářské zdatnosti žáků), vytvoří žáci skupiny se stejným zadáním, případně i se stejným upřesňujícím znakem. Ve skupině se navzájem seznámí se svými závěry a vytvoří společný výstup – k tomu jim pomůže formulář **PŘÍLOHA_2**. Učitel skupinky obchází a pomáhá v případě nejasností.

d) Žáci se dále rozhodnou, jakou formou budou ostatním skupinám prezentovat svoji práci. Vybírají si z následujících nabídek:

- přehledný plakát formátu alespoň A3, který zástupce skupiny následně představí a okomentuje
- hraná scénka (např. rozhovor do konfliktu zapojených skupin

lidí)

- výklad doprovázený např. názornými obrázky

Důležité je, aby z každého provedení byl jasně patrný problémový a konfliktní charakter představovaného lidského zásahu.

Učitel zadá všem skupinám čas na přípravu.

- e) Prezentování závěrů jednotlivých skupin – může se pro ně jednat již o určitý prvek reflexe. Po každé prezentaci následuje diskuse moderovaná učitelem. V ní by měly zaznít komentáře žáků a měly by být zodpovězeny všechny případné dotazy. V případě potřeby se do role diskutujícího může zapojit i učitel, hlavně v případě upřesnění a vysvětlení případných sporných bodů.

Již v této diskusi mohou žáci (dobrovolníci) popisovat svoje osobní postoje k vybranému problému, vysvětlovat, která zájmová skupina je jim bližší a proč.

3. Fáze reflexe

- f) Žáci následně porovnávají 4 probrané problémy s těmi, které byly zapsány na tabuli ve fázi evokace. Posuzují, v čem se oba soubory shodují a v čem se liší a přemýšlejí, zda znalosti a dovednosti získané během práce mohou přispět k tomu, aby uměly i u neprobraných problémů hledat konfliktní charakter (pokud existuje)

Následující aktivitu může učitel zadat žákům (v případě nedostatku času) jako domácí úkol, ke kterému se třída vrátí v následující hodině.

- a) Každý žák pracuje samostatně. Z předložených problémů si vybere jeden a na papír (**Příloha_3**) popíše a odůvodní své stanovisko k němu. Zároveň napíše kroky, které on sám může a chce učinit, aby ovlivnil konflikt (např. aby přispěl k jeho zmírnění nebo vyřešení). Dále se zaměří na další typ problému, který může identifikovat přímo v okolí svého bydliště a hledá cesty, jak existenci problému, případně konfliktu dokázat a případně ovlivnit.
- b) Žáci dobrovolně veřejně prezentují svoji práci, všichni ji následně odevzdávají učiteli k hodnocení (součástí hodnocení není osobní stanovisko a jeho zdůvodnění).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

<p>Seznam příloh</p> <p>(Kompletní instrukce aktivit, pracovní listy, dotazníky apod. V přílohách mohou být i odkazy na použité zdroje: literatura, internet)</p>	<p>PŘÍLOHA_1a – Přehradý PŘÍLOHA_1b – Regulace vodních toků PŘÍLOHA_1c – Kyselý déšť PŘÍLOHA_1d – Znečištění vodních toků PŘÍLOHA_2 – Formulář pro práci s textem PŘÍLOHA_3 – Reflexe a osobní stanovisko</p> <p>Pomůcky: Listy papíru, papíry A3 pro případnou prezentaci, psací náčiní, pastelky, tabule či flipchart, křídly či fixy, vhodné jsou též soubory obrázků k jednotlivým problémům – je možno využít případné vlastní zdroje fotografií nebo využít nepřeberné množství obrázků na internetu.</p>
<p>Autor lekce, škola</p>	<p>Mgr. Jan Vrtiška, ZŠ Vrané nad Vltavou</p>
<p style="text-align: center;">Závěrečná sebereflexe učitele <i>(následuje po odučení učební jednotky)</i></p>	
<p>Co se mi osvědčilo během vyučování</p> <p>(Co fungovalo, mělo úspěch, z čeho jsem měl/a radost)</p>	
<p>S jakými problémy (obtížemi) jsem se během vyučování setkal/a.</p>	
<p>Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).</p>	